قرباني ولې کوي؟

پښتو

شیخ طریقت، امیر اهلسنّت، باني دعوت اسلامي، حضرت علّامه مولانا ابو بلال

محمّد الیاس عطّار قادري رضوي

دامت برکاتهم العالیة

اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ وَالصَّلٰوۃُ وَالسَّلَامُ عَلٰی سَیِّدِ الْمُرْسَلِیْنَ

اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰہِ مِنَ الشَّیْطٰنِ الرَّجِیْمِ بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

قرباني ولې کوي؟

دُعائے عطار: یا الله پاکه! چې څوک هم دا رساله "قرباني ولے کوي؟" اُولوَلي یا ئې واورِي' هغه ته هر کال د زړه په خوشحالۍ سره د قربانۍ کولو سعادت نصیب کړې او د هغه قرباني د هغه د پاره د پُل صِراط سورلي جوړه کړې- اٰمِین بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِین صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

د دُرود شریف فضیلت

د نبي کریم صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم فرمان مُبارک دے چې : اے خلقو! بیشکه په ورځ د قیامت به د هغې د وِیَرو او حساب کتاب نه زر نَجات مُوندُونکے هغه کس وي چا چې په دُنیا کښې په ما باندې کثرت سره دُرود شریف لوستلي وي (مسند الفردوس،2/471،حدیث:8210)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

قُرباني حُکمِ خداوندي باندې عَمل کولو د پاره کیږي

سوال: مونږه قرباني ولې کوُو؟

جواب: د قربانۍ حُکم الله پاک او د هغه خوږ پیغمبر صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم کړے دے او دا د یو څو شرطونو سره په مسلمان باندې واجِب کیږي ځکه مونږ قرباني کوُو او اِنْ شَآءَاللّٰہ بیا به ئې هُم کوُو الله پاک قرآنِ کریم کښې د قربانۍ حکم ورکوي او ارشاد فرمائي:

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ۝۲ (پ30،الکوثر:2)

[مَفهُوم] ترجمۂ کنزالایمان: "نو ته د خپل رب د پاره لمُونځ کوه او قرباني کوه-"

نو په دې حڪمِ خداوندي باندې عمل کولو د پاره مونږ قرباني کوو- (په دې موقع باندې مدني مذاکره کښې شریک مُفتي صاحب اوفرمائیل:) په دې آیتِ مبارکه کښې هُم د قربانۍ ذکر دے: قُلْ اِنَّ صَلَاتِیْ وَ نُسُكِیْ وَ مَحْیَایَ وَ مَمَاتِیْ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ ﴿۱۶۲﴾ (پ8،الانعام:162)

[مَفھُوم]ترجمۂ کنزُالاِیمان: ”[اے حبیبه] ته اُووایه: بے شکه زما لمُونځ او زما قربانۍ او زما ژوند او مرګ ټول د **الله** لپاره دي چې هغه د ټول جهان مالک دے-“

دغه شان چې کله د نبي کریم صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم په خدمت کښې صحابه کرامو رَضِیَ اللهُ عَنْهُم عرض اوکړو چې دا قربانیانې څه دي؟ نو نبي کریم صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم اُوفرمائیل: سُنَّةُ اَبِیْكُمْ اِبْرَاهِیْم (یعني قرباني کول) ستاسو د پلار ابراهیم عَلَیْهِ السَّلَام طریقه ده- (ابن ماجه ۳:۵۳۱، حدیث:۳۱۲۷) په یو بل حدیث کښې دي: څوک چې د قربانۍ طاقت لري او قرباني نه کوي هغه دِ زمونږه عید ګاه ته نزدے نه راځي- (ابن ماجه،3/529،حدیث:3123)

قرباني په چا واجب ده؟

سوال: قرباني کول په چا واجب دي ؟

جواب: دَ لَسَمې ذُوالْحِجَّةِ الْحرام د صبا صادق نه واخله د دولَسمې ذُوالْحِجَّةِ الْحرام د نمر پرِیوَتو په مینځ کښې که یو مسلمان عاقِل، بالغ، مقیم او صاحبِ نصاب وي او دغه نصاب د هغه د قرض او د ژوند د ضروریاتو نه علاوه وي نو په داسې صورت کښې به پرې قرباني واجِب وي-

آیا په مُسافر باندې قرباني واجب ده؟

سوال: آیا په مسافر باندې قرباني واجب ده؟

جواب: چې کوم شرعاً مسافر وي په هغه باندې قرباني واجب نه ده-

دَ قُربانۍ د څاروي د عُمر اعتبار وي که د غاښونو؟

سوال: آیا د داسې څاروي قرباني جائز ده چې عُمر ئې پوره وي خو غاښونه ئې نه وي راختلي؟ او د لوئ اختر په موقع سوداګر خریدار ته وائي چې د دې غاښونه نه دي راختلي خو عمر ئې پوره شوے دے خو خریدار داسې څاروے اَخِستلو ته تیار نه وي او وائي چې غاښونو راختل ئې ضروري دي، خو که هُم هغه څاروے مالک په نیم قیمت ورکوي نو خریدار ئې ترینه اَخلِي، داسې کول څنګه دي؟

جواب: کوم څاروي چې د قربانۍ عُمر پوره کړے وي د هغې قرباني کول جائز دي اګر که د هغې غاښونه نه وي راختلي- د قربانۍ جائز کیدلو د پاره د اوښ عُمر کم از کم پینځه کاله، د غوا دوه کاله، د چیلۍ او چیلي، د ګډ او ګډې یو یو کال عمر ضروري دے که د ګډې د شپږو میاشتو بچے د لرې نه د یو کال ښکاري نو د هغې قرباني هم جائز ده- یاد ساتئ! د قربانۍ جائز کیدلو د پاره د څاروي عمر پوره کیدل ضروري دي غاښ ضروري نه دي ځکه چې کوم څاروے آزاد څَرِیږِي او په راشوکولو ګیا خوري نو مُسَلسَل په غاښونو د واښو راښکلو په وجه د هغه غاښونه د عمر پوره کیدلو نه مخکښې را اُوخیژي او چې کوم څاروے تړلے وي د هغه د عمر پوره کیدلو باوجود هم غاښونه نه راخیژي- د څاروو د عمر په معامله کښې خلق په سوداګرو ځکه اعتماد نه کوي چې د ډیرو زیاتو درُوغو او دوکو په وجه د خلقو په سوداګرو باندې اعتماد ختم شوے دے- بعضې سوداګر د څاروي کټ شوي لکۍ د ټیپ په ذریعه اونښلوي او په ټیپ د څاروي د رنګ په شان رنګ پورې کړي او خریدار پوهه هُم نه شي چې لکۍ ئې کټ شوي ده خو چې کله ئې هغه غریب کور ته بوځي او د لکۍ نه ئې اونیسي نو لکۍ ئې په لاس کښې پاتې شي- دغه شان بعضې سوداګر د څاروو غاښونو ښودلو کښې هم دوکه کوي هسې خو هر سوداګر دوکه باز نه وي خو خلق په ایماندارو سوداګرو باندې هُم ځکه اعتماد نه

کوي چې مار چیچلے د پرې نه هُم یَریږي- که سوداګر باشرع او نیک سړے وي او هغه وائي چې د څاروي عمر پوره دے، او د خریدار په هغه باندې اعتماد هُم وي چې دا د څاروي عمر ښودلو کښې دروغ نه وائي نو په داسې صورت کښې که خریدار د هغه نه څاروے واخستو او قرباني ئې اوکړه نو قرباني به ئې اوشي اګر که غاښونه ئې نه وي راختلي- بهتره دا ده چې د قربانۍ څاروے که هغه غوا وي او که چیلے، د څلورو غاښونو پکار دے، چیلے که د څلورو غاښونو وي نو د هغې غوښه ډیره ښه وي خو دلته د دوو غاښونو رواج عام شوے دے- څاروے اخستونکے هم د دوو غاښونو مطالبه کوي او سوداګر هم د دوو غاښونو نعرے وهي- بعضې وخت څاروے د اَتۀ غاښو (یعني د پوخ عمر) وي خو سوداګر خریدار ته دوه غاښونه ښکاره کړي او نور غاښونه په خپلو ګوتو پټ کړي او فوراً د څاروي خُله بنده کړي- پاتې شوه دا خبره چې د کوم څاروي د کم عمرۍ په وجه غاښونه نه وي راختلي خلق هغه په نیم قیمت اخلي، دا په نیم قیمت باندې اخسونکي کیدے شي چې قصابان وي چې هغوئي به داسې څاروے د قربانۍ د پاره نه بلکه حلالولو او غوښه خرخولو د پاره اخلي-

څاروے د دوو غاښو دے که زیات دا به څنګه پیژنو؟

سوال: څاروے د دوو غاښونو دے که زیات، د دې معلومات به څنګه کوو؟

جواب: څاروے د دوو غاښونو دے یا که د زیاتو، هغه داسې پیژندل شي چې کوم غاښونه صحیح نه وي پوره شوي هغه ټول واړه وي او په یو لائن کښې سپین ښکاري او چې کوم غاښونه [پوره] راختلي وي هغه د دې سپینوالي نه لږ جُدا په را اوچت شوي ځائے راخیژي او هغه پلَن وي او لږ زیَړ شان وي- که د اَتۀ غاښو بالکل ضعیفه څاروے وي نو د هغه اته واړه غاښونه به بالکل په یو لائن کښې ښکاري او په هغې باندې به

زیړوالے هم وي بهرحال د څاروي د غاښونو پیژندګلو هر څوک نه شي کولے لِـهذا د څاروي اخستلو وخت کښې ځان سره تجربه کار کس بوتلل ډیر فائده مند دي-

لوئ څاروي په وړو ګاډو کښې په زور مَنډل او راوَستل څنګه دي؟

سوال: د قُربانۍ څاروي په منډۍ کښې د اخِستلو نه پس کور ته بوتللو د پاره د ګاډي ضرورت وي، بعضې خلق د پیسو بچ کولو د پاره لوئ څاروي هم په وړو ګاډو کښې په زور ننباسي او پکښې خیملوي او په پړو ئې اُوتَړِي او دغسې ئې راوَلي په دې وجه څاروو ته ډیر زیات تکلیف رسي او بعضې وخت ډیر زیات زخمي هم شي د دې متعلق څه مَدَني ګلونه اِرشاد اُوفرمائې-

جواب: څنګه چې انسان ته د تکلیف ورکوونکو څیزونو په وجه تکلیف رسي او هغه خپل ځان د هغې نه د بچ کولو کوشش کوي نو ښکاره خبره ده چې دغه شان څاروو ته هم د تکلیف ورکوونکو څیزونو په وجه تکلیف رسي- د یو څو پیسو د پاره دغسې لوئ څاروي په وړو ګاډو کښې په زوره ورننباسل، خَملوَل، او په پړو باندې تَړَلي رَاوَستل څاروي ته بے وجه تکلیف ورکول او په هغوئې ظلم کول دي- په څاروي باندې ظلم کول په مسلمان باندې د ظلم کولو نه هُم زیات سخت دے ځکه چې مسلمان خو به مقابله اُوکړي، په عدالت کښې به کیس اُوکړي د دې نه علاوه نور ډیر څه کولے شي- خو دا بےزبانه څاروے به خپل فریاد چا ته اوکړي-(1)

1... په څاروي باندې ظلم کول په ذمّي کافر باندې د ظلم کولو نه زیات بَد دي او په ذمّي باندې ظلم کوَل په مسلمان باندې ظلم کولو نه هُم زیات بَد دي ځکه چې د څاروي مُعین و مددګار د **الله** پاک نه علاوه بل څوک نشته- (دُرِّمختار، کتاب الحظر والاباحة، 9/663)

ياد ساتئ! د مظلومه خاروي بلکه د مظلومه کافر ښيرے هم قبليږي- چا چې داسې کړي وي هغوئي دِ توبه اُوکړي او آئِنده دِ هيڅ کله هم داسې طريقه نه اختيارَوِي-

په کومه ورځ قُرباني کوَل اَفضَل دي؟

سوال: دَ اَختر په کومه ورځ قُرباني کول اَفضَل دي؟

جواب: د اختر په درې واړو ورځو کښې قرباني کوَل جائز دي البتّه په اَوَلنَئ ورځ قرباني کوَل اَفضل دي- د اَختر په اَولَنئ ورځ عموماً قصّاب ډيرې پيسے اَخلي نو بعضې خلق لږې شان پيسے بچ کوَلو د پاره اَفضله عمل پرېږدي او د اَختر په دويمه يا دريمه ورځ قرباني کوي- دغه شان د دومره ګران خاروي راوَستلو باوجود د لږو پيسو بچ کولو د پاره د اَولَنَئ ورځې د قربانئ د فضِيلت نه ځان محرومه کړي، په اَولنَئ ورځ د قصاب زياتې پيسے اخستل اګر چې زړه نه مني، خو خپل ذهن داسې جوړَول پکار دي چې کوم عمل په نفس باندې ځومره زيات سخت وي د هغې ثواب هم هغه همره زيات ورکولے کيږي- (سفرِ حج کی احتیاطیں، ص24)

ياد ساتئ! د لوئ اختر په ورځ د خاروي ذبح کولو نه افضل بل يو عمل هُم نشته- لِـهذا که څه مجبوري نه وي نو په اَولَنئ ورځ قرباني کول پکار دي اګر که څه رقم زيات خرچ شي خو دا دِ نقصان نه ګنړي بلکه د دې په بدل کښې په آخرت کښې ملاوِيدُونکي عظيم ثواب باندې نظر ساتل پکار دي که د چا په کور کښې په دويمه يا دريمه ورځ دعوت کيږي ځکه په اوله ورځ قرباني نه کوي نو هغه له پکار دي چې په اَولَنئ ورځ دِ قرباني اُوکړي او غوښه دِ په فريج کښې کيږدي او بله ورځ دِ ئې په دعوت کښې استعمال کړي ځکه چې په يو دوو ورځو کښې د غوښې په خوند کښې څه خاص فرق نه راځي- صرف د نفس د مزے د پاره د اَولَنئ ورځې د قربانئ د عظيم ثواب نه محرومه

کيدل عقلمندي نه ده بلکه محرومي ده- څنګه چې تاجر د مال په ګټه نظر ساتي دغه شان هر مسلمان له پکار دي چې هغه د مال د ګټې نه زيات د نيکو په ګټه نظر ساتي او د دې د پاره دِ کوشِش هُم کوِي-

په شکنجه کښې ښاروي نيول او ذبح کوَل څنګه دي؟

سوال: په يورپي مُلکونو کښې واړه ښاروي ذبح کولو د پاره په مخصوصو شکنجو کښې مضبوط نيسي چې د پړو تړلو او نيولو د مشقّت نه بچ شي، داسې کول څنګه دي؟

جواب:چيلے او ګډ وغيره په مخصوصه شکنجه کښې نِيوَل او ذبح کولو کښې نور څه حَرَج نِشته خو يو سنّت ترک [پاتې] شي هغه دا چې ذبح کوونکے دِ خپله ښئ ښپه د ښاروي د خټې په ښي طرف باندې کيږدي او ذبح دِ ئې کړي- البتّه په دغه شکنجه کښې د مضبوطو نيولو يوه فائده هُم ده چې ښاروے د ډيرو غير ضروري تکليفونو نه بچ شي مثلاً بعضې خلق چيلے اوچت کړي او او زمکې له ئې راواچوي يا ئې په کاړيزه زمکه راګُزار کړي چې دا يقيناً بے وجه تکليف ورکول دي خو د دغه مخصوصې شکنجے په ذريعه ځملولو کښې دا دواړه تکليفونه نه وي او دا شکنجه داسې جوړه وي چې ښاروے څَملَوِي او د خِيټې نه ئې مضبوط اُونيسي او ښپې ئې آزادې وي او دا طِبّي لحاظ سره هم ښه دي ځکه چې ښاروے ښپې خومره زياتې اُوخوزوي هغه همره به ترينه د صحت د پاره نقصاني وينه اوبهيږي بهرحال که په شکنجه کښې ئې کلک اونيسي او حلال ئې کړي يا ئې په پړو اُوتړي او حلال ئې کړي خو ښاروي ته د بے ځايه تکليف وَرکوَلو اجازت بالکل نشته- ځوک چې د [حلالولو په دوران کښې] د چيلي خټې ماتوي يا په لوئ ښاروي کښې چاړه خخه کړي او د زړه رګونه ئې کټ کوي يا د ذبح کولو په وخت کښې [د ښاروي د مرئ] په هډوکي چاړه راښکاږي نو هغوئي ته د دې

نه بچ کیدل ضروري دي [ځکه چې دا ښاروي ته بې ځایه تکلیف ورکول او ظُلم دے] خدائے دِ نه کړي که د مرګ نه پس په سړي هم دغه ښاروے مسلّط کړے شي نو څه به کیږي-؟

د قربانۍ د ښاروي ویښته او وړۍ کټ کول څنګه دي؟

سوال: د قربانۍ د بعضو ښاروو په وجود باندي ډیر غټ غټ ویښته وي، که د ذبح کولو په وخت کښې [د هغه ویښتو په وجه] مشکلات پیښیږي نو آیا هغه ویښته کټ کولے شو؟ که چا هغه ویښته کټ کړل نو د هغه ویښتو څه حکم دے؟

جواب: د قربانۍ د ښاروي ویښته او وړۍ کټ کول مکروه دي- که چا دا ویښته یا وړۍ کټ کړه نو دا ځیزونه نه په خپل استعمال کښې راوستلے شي او نه ئې مالدار له ورکولے شي بلکه دا به په شرعي فقیر باندې صدقه کوي- پاتې شوه خبره د ذبح کولو وخت کښې د مشکلاتو نو د هغې د پاره د ټول بدن ویښته کټ کول خو لرې خبره ده د مرۍ د ویښتو لرې کولو ضرورت هم نشته بلکه په مرۍ باندې چې ورته اوبه وغیره واچولے شي نو هُم ځائے جوړیدے شي-

د بے اودسه یا بیلمانځه ذبیحه

سوال: قصاب عموماً بےاودسه، بیلمانځه او ګیره خرئیلے وي نو آیا په داسې کس ښاروے ذبح کول صحیح دي؟ ورسره د ښاروي ذبح کولو یو څو مدني ګلونه هم بیان کړئ-

جواب: د ښاروي ذبح کولو د پاره په اَوداسه کښې او د لمُونځ ګزاره کیدلو او د ګیرې شرط نشته لِهذا که ګیره خرئیلے کس، بےاودسه او بیلمانځه کس هُم ښاروے ذبح

کړو نو حلال به شي- ❁ : ذبح کوونکي د پاره نارينه کيدل هُم شرط نه دے، زنانه يا پوهه ماشوم ئې هم ذبح کولے شي البتّه که څوک ئې هم ذبح کوي د هغه د پاره د ذبح کولو په وخت کښې د **الله** نوم اخستل ضروري دي- (درمختار مع ردالمحتار، 9/496ماخوذا) ❁ که چا قصداً د **الله** نوم پريښودو مثلاً دوه کسانو په يو ځائے ذبح کولو، يو په دې سوچ د **الله** نوم وانخستلو چې دويم به اخستے وي زما وئيل ضروري نه دي نو ځاروے به مُردار وي- (درمختار مع ردالمحتار، 9/499) ❁ د ذبح کولو وخت کښې د "بِسۡمِ اللّٰهِ اَللّٰهُ اَکۡبَر" الفاظ وئيل بهتر دي، شرط نه دے لِهذا که چا صرف لفظِ "**الله**" اُووَئيلو او چاړۀ ئې راښکله بيا به هم ځاروے حلال شي- (فتاویٰ ہندیہ، 5/285) ❁ که د هيريدلو په سبب ئې د الله نوم وانخستلو نو بيا به هم ځاروے حلال شي- (ہدایہ، 2/347)

د اجتماعي قربانۍ احتياطونه

سوال: اجتماعي قرباني کولو والؤ باندې کومې کومې شرعي ذمه دارياني راځي؟

جواب: د اجتماعي قربانۍ مسائل ډير سخت او مشکل دي لِهذا اجتماعي قرباني کوونکو د پاره لازم دي چې هغوئې د دې متعلق ضروري مسائل زده کړي، يا دِ د عُلمائے کرامو په مکمله رهنمائي کښې قرباني کوي- بد قسمتۍ سره خلقو د اِجتماعي قربانۍ نه کاروبار جوړ کړے دے، بعضې اِدارے هم د علمائے کرامو د رهنمائي نه بغير اجتماعي قرباني کوي او ښه ښکاره غلطياني کوي او د خلقو قربانياني ضائع کوي- هر يو کس له د آخرت د عذاب نه يَريدل پکار دي او صرف د شرعي تقاضو پوره کيدلو په صورت کښې اجتماعي قربانۍ ته لاس اَچول پکار دي- د عاشقانِ رسول مدني تحريک دعوت اسلامي کښې اِجتِماعي قرباني د دارُالافتا اهلِسنّت په مکمله رهنمائي کښې کيږي- د ملک او بيرون ملک اجتماعي قربانۍ اِراده لرونکو ذمّه دارانو اول تربيّت

کيږي- بيا تربيتي نشست کښې د شرکت کوونکو امتحان کيږي او څوک چې په امتحان کښې کامياب شي هغوئ ته د مدني مرکز له طرفه د اجتماعي قربانۍ اجازت ملاويږي- دې سره سره د دارالافتااهلِسنّت له طرفه د ”اجتماعی قربانی کے مدنی پھول“ په نوم يوه رساله هم شائع شوې ده-

په قرضو قرباني کول څنګه دي؟

سوال: که چا سره پيسے نه وي نو آيا قرباني کولو د پاره قرض اخستے شي؟

جواب: که قرباني پرې واجِب وي او نغدې پيسے ئې په لاس کښې نه وي، په کاروبار کښې بندې وي يا ئې پرې مال اخستے دے او هغه خَرڅَوَل نه غواړي نو بيا که د چا نه قرض واخلي او قرباني اُوکړي نو څه باک نشته- البتّه که قرباني پرې واجب نه وي نو ښکاره خبره ده چې بيا په قرضو قرباني کوَل ضروري نه دي خو که [قرض ئې واخستو او] قرباني ئې اُوکړه نو ثواب به ئې اوشي خو داسې کول په ځان ډير بوج جوړوَل دي ځکه چې بيا به قرض نه شي خلاصولے او دغه شان جنګ جګړې او مسائل به پيدا شي لِـهذا زما مشوره دا ده چې که په چا قرباني واجب نه وي نو صرف د قربانۍ د پاره دِ قرض نه آخلي-

آيا په محرّم الحرام کښې د قربانۍ غوښه خوړلے شي؟

سوال: آيا د قربانۍ غوښه د لوئ اختر تيريدلو نه پس خوړل صحيح دي؟ او بعضې خلق وائي چې د محرّم الحرام مياشت ښکاره شي نو په کور کښې غوښه پخول نه دي پکار او د قربانۍ غوښه هم د يکم محرّم الحرام نه مخکښې مخکښې ختمول پکار دي- تاسو په دې باره کښې زمونږ رهنمائي اُوفرمائے-

جواب: د قربانۍ غوښه که څوک پوره کال خوړل غواړي نو هُم خوړلے ئې شي او دا جائز دي- په محرّم الحرام کښې د قربانۍ غوښه او د دې نه علاوه که څاروے حلال کړي نو د هغې غوښه هم خوړلے شي-

د قربانۍ د څاروي غوښه درې حِصَّے کول

سوال: د قربانۍ د غوښې درې حصے کیږي، آیا په شریعت کښې د دې څه دلیل شته؟

جواب: **د ''بهار شریعت''** په پینځلّسمه حصّه کښې د قربانۍ مسائل لیکلي شوي دي، په هغې کښې د قربانۍ د څاروي درې حصّے کول مُستحب لیکلےشوي دي مثلاً که چیلۍ وي نو هغه دِ درې حصّے کړے شي، یوه حصّه دِ قرباني کوونکے په خپل استعمال کښې راوَلي، یوه حصّه دِ په خپلوانو تقسیم کړي او یوه حصّه دِ په غریبانانو تقسیم کړي دا مُستَحَب دي- (بهارشریعت، 3/344،حصه:15۔فتاوىٰ ہندیہ، 5/300) که ټول چیلے ئې ځان له کیښودو یا ئې ټول تقسیم کړو یا ئې ټول چا له ورکړو، دا ټول صورتونه هُم جائز دي-

قرباني په چا واجب ده؟

سوال: په کور کښې دوه کسان د ګټلو والا دي، هغوئي تقریباً 20 زره پورې ګټي، آیا په هغوئي باندې قرباني کول واجب دي؟

جواب: **د** 20 او 30 زره ګټلو مسئله نه ده دغه شان خو خلق یو لاک هم ګټي او ټول رقم خرچ شي- څوک په لَس زره ګزاره کوي او د چا به په لس لکه باندې هم ګُزاره مشکله وي، چا سره به د نن روټۍ وي او د صبا به ورسره نه وي، د صبا به ورسره وي د بل صبا به ورسره نه وي لِـهذا څومره ګټې دا بنیاد نه دے بلکه بنیاد دا دے چې د 10 ذُوالْحِجَّةِ الْحرام د صبا صادق (نه واخله د 12 ذُوالْحِجَّةِالْحرام د نمر پریوتو) پورې چې څوک غني

وي يعني د ضروورياتو نه علاوه ورسره د نصاب[1] برابر رقم وغيره موجود وي او قرضدار هم نه وي نو قرباني به پرې واجب وي-[2]

د قربانۍ د څاروي قيمت وَئيل مناسب دي که خاموشي اختيارَوَل؟

سوال: کله چې مونږه د قربانۍ د پاره څاروے مثلاً غوا يا بيزه واخلُو او رَائې وَلو نو اکثر خلق بيا بيا تپوس کوي چې په څو مو اخستے دے؟ په داسې صورت کښې قِيمت وَئيل مناسب دي که خاموشي اِختيارَوَل ځکه چې په قيمت وئيلو کښې د خپل ځان لوئ ګڼړلو صورت هم راځي چې ما خو په پينځۀ اويا زره 75000 يا په دوه لکه 200000 اخستے دے وغيره؟

جواب: ښکاره خبره ده چې څوک د قيمت تپوس کوي او ته وَرته اُووَائې چې قيمت درته نه وَايم نو هغه به خفه شي او په هغه به بَده اُولګي ځکه که څوک تپوس اُوکړي نو

---

[1] ...د قربانۍ نصاب دا دے چې ووه نيمې تولے سره زر يا دوه پنځوس نيمې تولے سپين زر وي يا د دوه پنځوس نيمې تولے سپينو زرو همره رقم وي يا د خرڅولو دومره سامان وي چې د دوه پنځوس نيمې تولے سپينو زرو رقم ته اورسي يا په کور کښې د ضرورت نه علاوه دومره سامان موجود دے چې هغه دوه پنځوس نيمې تولے سپينو زرو رقم ته اورسي يا دا ټول چې راجمع کړے شي نو د دوه پنځوس نيمې تولے سپينو زرو رقم ته اورسي نو په دې صورت کښې به قرباني واجب شي-
(فتاویٰ هنديه، 5/292بهارِ شريعت، 3/333، حصه: 15)

[2] ...دا ضَروري نه ده چې په لسمه دِ قرباني اوکړي دا ګنجائش شته چې په پوره وخت کښې کله اوغواړي کولے ئې شي لِهذا که د وخت په شروع کښې (يعني که د 10 ذُوالْحِجَّه په سحر) د دې اهل نه وو د وُجُوب شرائط موجود نه وو او په آخر وخت کښې (يعني په 12 ذُوالْحِجَّه د نمر پريوتلو نه مخکښې) اَهل شو يعني د وُجُوب شرائط پوره شو نو پرې واجِب شوه او که د وخت په شروع کښې پرې واجب وه او لا (قرباني) ئې نه وي کړې او په آخر وخت کښې پرې شرائط بيرته ختم شو نو (قرباني) پرې واجِب پاتې نه شوه- (بهارِ شريعت، 3/334، حصه: 15)

قيمت ورته اُووائے- تاسو خو هم د څاروو ګرځوَلو شوق لرئ، چې تاسو خپل شوق پوره کوئ څاروے چې راوَلئ نو د کور د دروازے مخې ته ئې تړئ، او د ګلونو غاړکئ او اميلونه ور اچوئ او ښه ئې ښائسته کوئ نو چې تاسو پخپله دومره نمائش کوئ نو بيا خو به خلق هُم تپوس کوي چې په څو شوے دے؟ که تاسو د څاروي نمائش نه کوئ او پټ ئې اوساتئ نو دومره خلقو ته به پته هُم نه لګي بيا به لږ خلق تپوس کوي يا به دا تپوس کوي چې تاسو قربانئ له څاروے اخستے دے که نه؟ که تاسو ورته اُووائې چې آؤ! نو بيا به دا تپوس کوي چې په څو شوے دے؟ او که ورته اُووائے چې تر اوسه پورې مې نه دے اخستے، نو تپوس به کوي چې څو پورې مو د اخستلو اراده ده؟ بهرحال عوام خو به تپوس کوي- خو بعضې وخت دا تپوس کول فضول وي او بعضې وخت فضول نه وي لکه که څوک څکه تپوس کوي چې نن صبا څاروے څه قيمت لري او داسې څاروے په څو کيږي؟ څکه چې هغه به هم څاروي اخستلو د پاره منډئ ته ځي نو دا د ښه نيت تپوس کول دي او که هسې تپوس کوي لکه خلق چې د تجسُّس په وجه تپوس کوي نو دا تپوس کول فضول دي او د فضولو خبرو نه ځان ساتل بهتر دي خو دا تپوس کول څه ګناه نه ده لِـهذا که چا ستاسو نه د څاروي د قيمت تپوس اُوکړو نو د هغه د زړه خوشحالوَلو د پاره ورته صحيح قيمت اووائې د هغه زړه به خوشحاله شي، او که نه ورته وائې نو زړه به ئې خفه شي البتّه تپوس کوونکو له هم بغير د ضرورت نه تپوس کول نه دي پکار-

د کوم څاروي قرباني د فضيلت باعث ده؟

سوال: ما دوه ګډان ساتلي وُو او زما دا نيّت وُو چې کله دا دواړه غټ شي نو زه به دا دواړه خرڅ کړم او لوئ څاروے به پرې اَخلم خو اوس زما زړه غواړي چې دا دواړه ذبح کړم تاسو زما رهنمائي اُوفرمائے چې په دې دواړو [کارونو] کښې زما د پاره کوم يو بهتر دے؟ (د کراچئ د يو اسلامي ورور سوال)

جواب: د قربانۍ د ځاروي د نيت کولو څه (شرعي اَحکام) دي، د غريب د پاره بيَله مسئله ده او د مالدار د پاره بيَله که د دې ځاروو د قربانۍ نيت دِ نه وُو کړے نو په خرڅوَلو کښې ئې څه باک نشته، ستاسو خوښه ده چې که خرڅوئ ئې او غټ ځاروے پرې اخلئ يا ئې نه اخلئ- خو په دې کښې بهتره خبره کومه ده نو په دې باره کښې عرض دے چې بنده کوم ځاروے پخپله اوساتي نو هغې سره ئې مينه پيدا شي بلکه بعضې وخت ځاروو سره د اولاد په شان مينه پيدا شي، د هغې ذبح کول په نفس بوج پريوځي او زړه ورسره خفه کيږي نو دغسې خو بيا په دې ساتلو ځاروو ذبح کولو کښې زيات فضيلت معلوميږي- او که دا خرڅ کړي نو دا کيفيت به نه وي ځکه چې د نظر نه پناه وي بيا که حلاليږي او که هر څه ورسره کيږي دومره نه محسوسيږي او که دا خرِڅ کړي او بل ځاروے واخلي نو هغې سره به ئې دومره مينه نه وي او د هغې حلالول به ئې په نفس دومره بوج هم نه وي لِـهذا چې کوم ځاروے ئې پخپله ساتلے وي هم هغه دِ ذبح کړي-

د وفات شوو والدينو په نوم د قربانۍ کولو حکم

سوال: که والِدَين وفات شوي وي او هغوئي په ژوند کښې کله هم قرباني نه وي کړې نو آيا اولاد د هغوئي په نوم [يعني د هغوئي له طرفه] قُرباني کولے شي؟

جواب: آو جي! د اِيصال ثواب د پاره قرباني کيدے شي په دې کښې هيڅ باک نشته، او د والدينو له طرفه قرباني کوَل پکار دي او دا ښه خبره ده- والِدَينو به په ژوند کښې قرباني کَوَله يا نه يا به ئې سَل، سَل چيلي حلالول بيا هم هغوئي ته اِيصال ثواب کولو د پاره قرباني کولو کښې باک نشته- د دې نه علاوه د ژوندي دِايصالِ ثواب د پاره هُم قرباني کيدے شي-

آيا د قربانۍ څاروے لامبولے شو؟

سوال:آيا د قربانۍ څاروے لامبولے شو؟

جواب: آو جي! د قربانۍ څاروے لامبولے شي هله چې ضرورت وي-

آيا د قربانۍ هم قضا وي؟

سوال: که د يو کال قرباني پاتې شي نو آيا دا قرباني بل کال کولے شي؟ لکه اوس په دې کال ما سره پيسے نشته نو آيا قرباني زما د پاره معاف ده يا به کول وي؟

جواب: که د قربانۍ ورځې تيرې شوې او (د واجب کيدلو په صورت کښې ئې) قرباني اُونکړه او نه ئې څاروے صدقه کړو او نه ئې د هغې قيمت صدقه کړو تر دې پورې چې بل غټ اختر راغے او اوس دے غواړي چې د تير شوي کال قضا قرباني په دې کال اُوکړي نو دا نه شي کيدے بلکه اوس هم دا حکم دے چې څاروے يا د هغې قيمت دِ صدقه کړي- (فتاویٰ ہندیہ، 296297/5)

چې قرباني واجب وي خو پيسے نه وي نو څه کول پکار دي؟

سوال: که د قربانۍ شرائط موجُود وي خو پيسے نه وي يا که په چا قرباني واجب نه وي نو آيا بيا هم د قربانۍ کولو حُکم دے؟ (د رُکنِ شُوریٰ سوال)

جواب: که قرباني واجب وي خو پيسے نه وي نو په قرض اخِستلو هم قرباني کوَلے شي يا دِ څه داسې څيز خرڅ کړي چې د هغې نه رقم حاصل شي او څاروے پرې واخلي- ياد ساتئ! د قربانۍ د پاره د دوه نيم لکه روپو څاروے اخستل ضروري نه دي بلکه چا سره حِصَّه هم اَچوَلے شي او دا ډيره ګرانه نه وي- بهرحال که قرباني واجب وي نو کول ضروري دي که قصداً ئې اُونکړه نو بنده به ګنهګار وي- او که قرباني پرې هډو واجب

نه وه او د هغې د وُجُوب شرائط هم نه وُو او په دې وجه ئې قرباني اونکړه نو دا د ګناه کار نه دے ځکه چې قرباني پرې واجب نه وه-

د قربانۍ د ځاروي په غاړه کښې جرس او په ښپو کښې د ګونګرو اَچوَلو حُکم

سوال: د قربانۍ د ځاروي په غاړه کښې جَرَس او په ښپو کښې ګونګري اَچول څنګه دي؟

جواب: که د قربانۍ ځاروے وي او که د قربانۍ نه وي، د ځاروي په مرۍ کښې جرس اَچول او په ښپو کښې ګُونګري اَچول بغير د ضرورت نه مکروهِ تنزيهي يعني ناخوښه دي- د ځاروي په غاړه کښې د جرس يا په ښپو کښې د ګُونګرو اَچولو متعلّق د دارُالِافتا اهلِسنّت ديره ښکلې فتوىٰ دا ده چې که چرته د ځاروي په غاړه کښې د جرس يا په ښپو کښې د ګُونګرو اَچوَلو څه فائده وي نو په دَارُالۡاِسۡلَام کښې بغير د کراهته جائز دي او که څه فائده نه وي نو مکروهِ تنزيهي يعني ناخوښه عمل دے خو جائز دي-" ياد ساتئ! د قربانيانو رونقونه په دَارُالۡاِسۡلَام کښې وي نو دا مسئله هم د دَارُالۡاِسۡلَام متعلّق ده او د دَارُالۡحَرۡب جُدا صورتونه دي- اَلۡحَمۡدُ لِلّٰه! پاکستان دَارُالۡاِسۡلَام دے او د دې نه علاوه نور [ډير] مُلکونه هم دَارُالۡاِسۡلَام دي اګر که په هغې کښې زيات تعداد د کفّارو وي خو هغه د دَارُالۡاِسۡلَام په تعريف کښې راځي- بهر حال زمونږ په معاشره کښې د ځاروو په مرۍ کښې جرس اَچوَلے کيږي دا جائز دي او د مَنفَعَت [يعني د څه فائدے] نيت نه کولو په صورت کښې مکروهِ تنزيهي او که د مَنفَعَت نيت وي نو بيا مکروهِ تنزيهي هم نه دي مَثَلًا په دې نيت د ځاروي په غاړه کښې جرس واچوي چې په سفر کښې د جرس آواز د ځاروي مَزَل تيزوي او ښه په منډه به ځي نو د دې فائدے حاصلولو د پاره جرس اَچوَل مکروه نه دي- دغه شان د دې د پاره ئې د ځاروي په غاړه کښې جرس واچولو چې

شرمخ وغیره حمله کوونکے ځاروے که د حملے کولو د پاره راځي نو د جرس د آواز نه د ویریدلو په وجه به اُوتښتي، او دغه شان به د ځاروو حفاظت کیږي نو دا هم یو صحیح نیت دے- او که د دې د پاره ئې جرس ورواچلو چې دا خوب تښتوي او دې سره به د ځاروي خوب هم تښتي او څوک چې پرې سور دے د هغه به هم خوب تښتي نو په دې نیت هم ورته جرس اچولے شي-

د ځاروو په غاړه د جرس او په ښپو کښې د ګونګرو فائدے

د ځاروو په غاړه کښې د جرس یا په ښپو کښې د ګُونګرو اَچوَلو نورې فائدے هم حاصلیدے شي مثلاً که ځاروے ورک شي یا پرے اُوشلَوَي او اُوتښتي نو پته به لګي چې ځاروے اُوتَښتِیدو او کوم ځائے ته اُورَسیدو؟ یا که د غلو ویره وي چې غل به ځاروے بوځي نو د ځاروي د تللو سره به د جرس آواز راځي او د دې په وجه به اُوده خلق راوِیښ شي او غل به اونیسي او خپل ځاروے به بچ کړي نو د دې ټولو فائدو حاصِلولو د پاره د ځاروي په غاړه کښې جرس او په ښپو کښې ګُونګري اَچول جائز دي-

د کم عُمره خورب ځاروي د قربانۍ حُکم

سوال:که غټ ځاروے د یو نیم کال وي خو د لرې نه د دوو کالو ښکاري نو آیا د دې قرباني به اوشي؟

جواب: د غټ ځاروي (غوا، میښې) عمر دوه کاله کیدل ضروري دي که په دوو کالو کښې یوه ورځ هم کمه وي نو قرباني به نه کیږي- البتّه که د ګډې د شپږو میاشتو ښځه بچۍ یا نر بچے وي او د لرې نه د یو کال معلومیږي نو د هغې قرباني جائز ده، خو په چیلۍ او چیلي کښې داسې نشته دا رعایت صرف په ګډه کښې دے او دا هم صرف هله چې کله د شپږو، ووه، یا اته میاشتو بچے دومره خورب وي چې [لرې نه] د یو کال ښکاري که داسې نه وي نو

د دې هم قرباني کول جائز نه دي بيا اګر که د شپږو، ووه، يا اته مياشتو وي خو کمزورے وي او بچے ښکاري نو د هغې قرباني نه کيږي- البتّه که د يو کال نه پس هم بچے ښکاري نو بيا څه باک نشته قرباني به اوشي په دې شرط چې بل څه نقص پکښې نه وي-

(در مختار، کتاب الاضحية،9/533ماخوذا)

په څومره کسانو چې قرباني واجب وي هغه ټول به قرباني کوي

سوال: په کور کښې شپږ کسان دي او په ټولو قرباني واجب ده که د ټولو له طرفه دوه يا درې قربانيانې اوکړے شي نو آيا دا به کافي وي يا شپږ قربانيانې به کول غواړي؟

جواب: شپږ قربانيانې به کول غواړي- بعضې خلق د ټول کور له طرفه يو چيلے قرباني کړي داسې صورت کښې د يو کَس قرباني هُم نه کيږي په يو چيلي کښې د يو نه زياته حصّه نه کيږي په داسې صورت کښې دِ غټ ځاروے واخلي نو هغه د ووه کسانو له طرفه قربانولے شي-

اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ وَالصَّلٰوۃُ وَالسَّلَامُ عَلٰی سَیِّدِ الْمُرْسَلِیْنَ اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰہِ مِنَ الشَّیْطٰنِ الرَّجِیْمِ بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

نیک او لمونځ گزاره جوړیدو د پاره

هر زیارت د ماښام د لمانځه نه پس ستاسو په ښائے کښې کیدونکي د دعوتِ إسلامي د سُنّتو ډکه هفته واره اجتماع کښې د رِضائے اِلٰهي د پاره ښو ښو نیّتونو سره ټوله شپه تیروئ ❀ د سُنّتو د تربیَّت د پاره مَدَني قافِلو کښې عاشِقانِ رسُول سره هره میاشت د درې ورځو سفر او ❀ هره ورځ د "فِکرِ مَدِینه" په ذریعه د مَدَني اِنعاماتو رساله ډکوئ او د هرې مَدَني میاشتې په یکم تاریخ ئې د خپل ښائے ذِمّه دار ته د جمع کولو معمول جوړ کړئ.

زما مَدَني مقصد: "ما ته د خپل ځان او د ټولې دُنیا د خلقو د إصلاح کوشش کول دي." اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ. د خپلې إصلاح د پاره په "مَدَني انعاماتو" عمل او د ټولې دُنیا د خلقو د اصلاح د کوشش کولو د پار "مَدَني قافِلو" کښې سفر کول دي، اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ

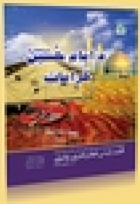

فیضانِ مدینه محلّه سوداګران زړه سبزي منډئ، بابُ المدینه (کراچئ)
UAN: +92 21 111 25 26 92 | Ext: 7213
Web: www.maktabatulmadinah.com | E-mail: feedback@maktabatulmadinah.com